

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Rautalammin kunta ei hyväksy kuntien hallinnollisen itsemääräämisoikeuden rajoittamista. Esityksellä ei saavuteta yleisiä tavoitteita ja päämääriä säästöistä ja kilpailun lisäämisestä. Toteutuessaan esitys aiheuttaisi kunnille ja muille julkisille toimijoille merkittäviä lisäkustannuksia mm. uudelleenjärjestelyinä

Vaikutukset Rautalammin kaltaisiin pieniin kuntiin:

Kustannusten nousu: Esitetty omistusosuusraja voisi pakottaa kunnat järjestämään palvelunsa uudelleen, mikä saattaisi lisätä kustannuksia. Kustannusnousu olis merkittävä ja vaatisi myös lisäresursseja, joita ei ole

Kilpailun puute paikallisilla markkinoilla: Harvaan asutuilla alueilla ei välttämättä ole riittävästi palveluntarjoajia, mikä vaikeuttaa kilpailutusta ja saattaa heikentää palvelujen saatavuutta.

Kuntien yhteistyön vaikeutuminen: Nykyiset in-house-yhtiöt mahdollistavat kuntien välisen yhteistyön ja resurssien jaon. Omistusosuusrajan nostaminen voisi estää pienten kuntien osallistumisen yhteisiin yhtiöihin, mikä heikentäisi palvelujen tehokkuutta.

Johtopäätöksenä todettava: vaikka esityksen tavoitteena on lisätä kilpailua ja saavuttaa säästöjä, se saattaa Rautalammin kaltaisissa pienissä kunnissa johtaa kustannusten nousuun, palvelujen

saatavuuden heikkenemiseen ja yhteistyön vaikeutumiseen. Näin ollen esitys ei todennäköisesti tue hallitusohjelman yleisiä tavoitteita säästöistä ja kilpailun lisäämisestä näiden kuntien näkökulmasta.

Rautalammin kunnan kannalta mahdollinen lakimuutos muuttaisi tilannetta useiden yhtiöiden osalta, kuten Kehitysyhtiö Savogrow, Jätekuikko, Savon ICT-palvelut, Sansia. Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat, mikä olisi pienelle kunnalla kestäväntöntä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Pienissä kunnissa uudelleen kilpailuttamisvelvoite voi aiheuttaa huomattavia hankaluuksia palvelujen hankinnoissa, koska palvelujen tarjoajia voi olla yksittäisiä eikä kilpailutukseen välttämättä saada tarjouksia. Uudelleen kilpailutus voi johtaa hintojen nousuun kyseisessä hankinnassa.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Esitetyt keinot eivät edistä tavoitteita. Kilpailutukseen on usein vaikea saada tarjouksia ja kilpailutukset ovat aina merkittävästi resursseja ja osaamista vaativia prosesseja. Jo nykyisen lainsäädännön mukaisesti toteutettuna ne aiheuttavat paljon hallinnollista työtä.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Hankintalainsäädännön uudistuksessa tulisi välttää jäykkiä ja kategorisia sääntelymalleja, jotka rajoittavat kuntien toimintavapautta ilman riittävää hyötyjen ja kustannusten arviointia. Kunnat ovat perustaneet yhteisesti omistettuja yhtiöitä nimenomaan palvelutuotannon tehostamiseksi ja investointikustannusten jakamiseksi. Jatkossa yhä enemmän merkitystä on myös osaavan työvoiman saatavuudella. Mahdolliset muutokset on toteutettava siten, että ne eivät aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia kuntatalouteen tai heikennä valtuuston mahdollisuutta päättää kunnan palveluista. Lisäksi ylhäältä määritelty, perusteeton vähimmäisomistusosuus heikentäisi kunnallista itsehallintoa ja kunnan mahdollisuutta päättää itse toimintojensa järjestämisestä. Vähimmäisomistusosuus myös asettaisi kunnat eriarvoiseen asemaan keskenään ja heikentäisi siten yritysten ja kuntalaisten mahdollisuuksia yhdenvertaisiin palveluihin.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Vaikutukset Rautalammin kaltaisiin pieniin kuntiin:

Kustannusten nousu: Esitetty omistusosuusraja voisi pakottaa kunnat järjestämään palvelunsa uudelleen, mikä saattaisi lisätä kustannuksia. Kustannusnousu olis merkittävä ja vaatisi myös lisäresursseja, joita ei ole

Kilpailun puute paikallisilla markkinoilla: Harvaan asutuilla alueilla ei välttämättä ole riittävästi palveluntarjoajia, mikä vaikeuttaa kilpailutusta ja saattaa heikentää palvelujen saatavuutta.

Kuntien yhteistyön vaikeutuminen: Nykyiset in-house-yhtiöt mahdollistavat kuntien välisen yhteistyön ja resurssien jaon. Omistusosuusrajan nostaminen voisi estää pienten kuntien osallistumisen yhteisiin yhtiöihin, mikä heikentäisi palvelujen tehokkuutta.

Johtopäätöksenä todettava: vaikka esityksen tavoitteena on lisätä kilpailua ja saavuttaa säästöjä, se saattaa Rautalammin kaltaisissa pienissä kunnissa johtaa kustannusten nousuun, palvelujen saatavuuden heikkenemiseen ja yhteistyön vaikeutumiseen. Näin ollen esitys ei todennäköisesti tue hallitusohjelman yleisiä tavoitteita säästöistä ja kilpailun lisäämisestä näiden kuntien näkökulmasta.

Rautalammin kunnan kannalta mahdollinen lakimuutos muuttaisi tilannetta useiden yhtiöiden osalta, kuten Kehitysyhtiö Savogrow, Jätekuikko, Savon ICT-palvelut, Sansia. Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyyymiedut katoaisivat, mikä olisi pienelle kunnalla kestänyt.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Vaikutukset Rautalammin kaltaisiin pieniin kuntiin:

Kustannusten nousu: Esitetty omistusosuusraja voisi pakottaa kunnat järjestämään palvelunsa uudelleen, mikä saattaisi lisätä kustannuksia. Kustannusnousu olisi merkittävä ja vaatisi myös lisäresursseja, joita ei ole

Kilpailun puute paikallisilla markkinoilla: Harvaan asutuilla alueilla ei välttämättä ole riittävästi palveluntarjoajia, mikä vaikeuttaa kilpailutusta ja saattaa heikentää palvelujen saatavuutta.

Kuntien yhteistyön vaikeutuminen: Nykyiset in-house-yhtiöt mahdollistavat kuntien välisen yhteistyön ja resurssien jaon. Omistusosuusrajan nostaminen voisi estää pienten kuntien osallistumisen yhteisiin yhtiöihin, mikä heikentäisi palvelujen tehokkuutta.

Johtopäätöksenä todettava: vaikka esityksen tavoitteena on lisätä kilpailua ja saavuttaa säästöjä, se saattaa Rautalammin kaltaisissa pienissä kunnissa johtaa kustannusten nousuun, palvelujen saatavuuden heikkenemiseen ja yhteistyön vaikeutumiseen. Näin ollen esitys ei todennäköisesti tue hallitusohjelman yleisiä tavoitteita säästöistä ja kilpailun lisäämisestä näiden kuntien näkökulmasta.

Rautalammin kunnan kannalta mahdollinen lakimuutos muuttaisi tilannetta useiden yhtiöiden osalta, kuten Kehitysyhtiö Savogrow, Jätekuukko, Savon ICT-palvelut, Sansia. Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat, mikä olisi pienelle kunnalla kestänytöntä.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Muutos aiheuttaisi kunnalle lisääntyviä kustannuksia mm. henkilöstökuluina ja ohjelmistokustannuksina. Lisäksi vähimmäisvaatimus edellyttäisi omistusjärjestelyjä yhtiöissä 10 prosentin omistusvaatimuksen toteuttamiseksi, joka voi aiheuttaa omistajien kesken ristiriitoja mm. siitä kuka voi jäädä yhtiöön ja kuka myy osakkeitaan.

☐ Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

Muutos aiheuttaisi vaikeita yhtiöjärjestelyjä ja/tai irtautumisprosesseja yhtiöistä, kilpailutusprosesseja ja henkilöstökulujen lisääntymistä ja erilaisia muutoskustannuksia.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Muutoksen toimeenpanolla esitetty siirtymäaika on täysin riittämätön kaiken suunniteltujen uudistusten huolelliseen valmisteluun, analysointiin ja taloudellisiin kustannuksiin varautumiseen. Rautalammin kunta kuten moni muukin pieni kunta, toimeenpanee edelleen hyvinvointialueen ja te-uudistuksen myötä tulleita muutoksia, yhdyspintojen rakentaminen ja te-palveluiden muutokset ovat hyvin työläisiä. Lisää uudistuksia ei näin tiukalla siirtymäajalla pidä kuntien toimeenpantavaksi asettaa, vaan kunnille on turvattava työrauha aiempien muutosten läpiviemiseen sekä perustehtävien hoitamiseen useiksi vuosiksi ilman uusia mylläyksiä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

edellä on tullut jo vastauksia R

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen tulisi ottaa poikkeus pienten kuntien osalta siten, että omistusosuusvaatimus ei koske alle 10.000 asukkaan kuntia.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Rautalammin kunnan mielestä ei paranna huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Erityisesti pienten kulmien näkökulmasta, koska se rajoittaa kuntien välistä yhteistyötä.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Ei jatkoon! Mletintöön on jo valmisteluvaiheessa annettu valtionhallinnolta itseltään useita eriäviä lausuntoja. Lisäksi sidosyksikköä koskevien muutosehdotusten osalta eriävät mielipiteet esittivät Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kuntaliitto ja Hyvil Oy.

Sepponen Anu
rautalammin kunta - Anu Sepponen